

Актуальні проблеми соціальної сфери

збірник наукових робіт викладачів і студентів

Випуск 4

за заг. ред. Н.П. Павлик

Житомир, 2015

*Рекомендовано до друку рішенням
кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №8 від 05 березня 2015 року).*

Рецензенти:

Н.А. Сейко – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;
С.А. Котловий – кандидат педагогічних наук, вчитель історії вечірньої (змінної) ЗОШ II-III ст. №1 м. Житомира.

А 43 Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н.П. Павлик]. — Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2015. — Вип. 4. — 158 с.

Літературний редактор: Н.Л. Тарасенко
Відповідальний редактор: І.М. Палько
Дизайн обкладинки: А.І. Сочинський

Матеріали надруковані в авторській редакції.
За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Передмова

Шановні друзі! Четверте видання збірника наукових робіт викладачів та студентів «Актуальні проблеми соціальної сфери» свідчить про системність і цілеспрямованість науково-дослідної діяльності кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності Житомирського державного університету імені Івана Франка. Ми пишаємося результатами теоретичних пошуків й емпіричних розвідок викладачів і студентів, присвячених актуальним соціально-педагогічним питанням та відображеним у курсових, бакалаврських, магістерських, дисертаційних роботах. Важливим нововведенням цього видання є представлення результатів дисертаційних пошуків аспірантів і здобувачів Криворізького педагогічного інституту під керівництвом докторки педагогічних наук, професорки Тетяни Дороніної, що є результатом тривалої й творчої співпраці.

Серед основних здобутків минулого й поточного навчальних років відзначаємо: організацію щорічного Всеукраїнського дистанційного конкурсу студентських та учнівських наукових робіт із соціальної педагогіки – режим доступу: <http://contest.zu.edu.ua>; публікацію колективної монографії «Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект»; участь викладачів кафедри в Європейському турі кампанії «Рух проти ненависті» (Словаччина, Угорщина, Німеччина, Швеція, Франція, Чехія, Польща), перемоги студентів, Світлани Щур (диплом III ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт) і Сергія Михнюка (диплом III ступеня на Всеукраїнській студентській олімпіаді із соціальної педагогіки).

Серед важливих напрямів подальшого розвитку науково-дослідницької роботи зазначаємо: організацію неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів у науковій та фаховій сферах, діяльність науково-дослідних і соціальних центрів кафедри (Студентська Соціальна Служба для Молоді, Центр міжкультурної толерантності, Центр ґендерної освіти), організацію соціального й наукового партнерства кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності в Україні і за кордоном.

Бажаємо нашим авторам і читачам миру, достатніх ресурсів для наукової, фахової та особистісної реалізації, а також задоволення від науково-дослідницької роботи і пізнання! І, звісно ж, до нових зустрічей! ☺

З повагою, Надія Павлик.

Зміст

Гуренко Тетяна	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ	8
Вонсович Юлія	НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ ЗАКЛАДИ ЯК ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	11
Папченко Вікторія	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ МІСТА	13
Шупікова Вікторія	РОЛЬ ВІДЕОМЕТОДУ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	15
Кондратенко Ярослава	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	17
Дрозд Ольга	РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ПТНЗ ІЗ ДІТЬМИ-СИРОТАМИ	19
Герман Ірина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	21
Степанчук Інна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ МІЖ БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ	23
Степанюк Олена	ВПЛИВ КОЛИСКОВИХ НА РОЗВИТОК ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДИТИНИ	25
Бондарчук Катерина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБІВ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ	27
Герасимчук Ганна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	28
Степанчук Інна	ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ	29
Мельниченко Ольга	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ДІТЬМИ З РОЗЛУЧЕНИХ СІМЕЙ	31
Волікова Марина	ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ А.С. МАКАРЕНКА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	35
Ланчук Ганна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЛИХОСЛІВ'Я У ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	37
Павицька Олександра	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ	39
Суміш Вікторія	ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ДОПОМОГИ ДІТЬМ-СИРОТАМ ТА ОБЕЗДОЛЕНИМ СІМ'ЯМ В УКРАЇНІ	40
Михнюк Сергій	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	43

Литвак Оксана	ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ПОЛЬЩІ	45
Сочинський Андрій	ГРАНТОВА ПІДТРИМКА СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРЕЗ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ	48
Корженко Віталія	СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	51
Петрова Дар'я	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ОСНОВНИХ ФОРМ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНОГО ДИСКУРСУ	53
Мороз Марина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ МЕДІАЦІЇ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ У ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	56
Роговська Юлія	АНАЛІЗ ФОРМ І МЕТОДІВ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	58
Лобода Надія	ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНТЕРНЕТ	62
Назарчук Тетяна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МЕДИЧНИХ УСТАНОВАХ	63
Тарасенко Наталія, Остапчук Олена	СТУДІЇ КУЛЬТУРИ МИРУ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЖИТОМИРЩИНИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА НОВІ ВИКЛИКИ ЧАСУ	65
Мамінчук Оксана	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	68
Плітко Ірина	КОМУНІКАЦІЙНА КАМПАНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	70
Байдик Ірина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	72
Карайон Олена	СИСТЕМА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ КОРЕКЦІЙНИХ ДОШКІЛЬНИХ УСТАНОВАХ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ	74
Кисла Ольга	СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗНЗ	76
Онищук Олена	ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ	78
Котловий Сергій	ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ БЕЗКОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ	80
Саустян Інна	РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ЇХ СІМ'ЯМИ	83
Коваль Юлія	ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ГІМНАЗІЇ	86

Ковтонюк Оксана	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУП ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ	89
Басюк Леся	ГЕНДЕРНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ (ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ)	91
Сірик Аліна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ІДЕАЛУ СУЧАСНОГО СТАРШОКЛАСНИКА	93
Ковтунович Олена	ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РАННІЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ	95
Кропивницька Світлана	ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ У СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	97
Павлик Надія	ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СФЕРИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ	100
Антонюк Мирослава	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ДНЗ	103
Ясінська Ірина	ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	104
Бондар Олександра	ПРОФОРІЄНТАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	106
Седляр Наталія	ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВИХОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ	108
Рудюк Ганна	ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ	110
Коляденко Світлана	НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ МОЛОДІ З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ КСЕНОФОБІЇ У СТУДЕНСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	113
Залібовська-Ільніцька Зоя	ЕТНОПЕДАГОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	117
Синиця Анна	ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	119
Пально Інна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	121
Дергачова Юлія	КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	124
Мартинюк Світлана	РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА У ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ШКОЛИ	127

Марчук Ольга	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ОСОБИСТОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ	129
Симончук Галина	ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	130
Котвіцька Тетяна	СТАВЛЕННЯ ДО ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА У СТУДЕНТСЬКИХ СІМ'ЯХ	132
Юрченко Андрій	ГРОМАДСЬКА СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	134
Біляченко Галина	ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ НА ЇХ ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ	137
Іллїна Ольга	СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТНЬОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	139
Кучківська Світлана	БІОГРАФІЧНА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	142
Висоцька Любов	ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	143
Кучерган Єлизавета	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ В ГЕНДЕРНІЙ ЕТИЦІ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	146
Мотуз Тетяна	ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ОДНЕ З КЛЮЧОВИХ ЗАВДАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	149
Човнюк Юлія	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	152
Ярмолка Юлія	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	154
Палько Інна	АНАЛІЗ ЦИКЛУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ПРЕДМЕТ НАЯВНОСТІ РІЗНИХ АСПЕКТІВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ	156

Автор статті:
Вікторія Суміш,
магістрантка
спеціальності «Соціальна педагогіка»

Науковий керівник:
Світлана Коляденко,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної педагогіки

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ДОПОМОГИ ДІТЯМ-СИРОТАМ ТА ОБЕЗДОЛЕНИМ СІМ'ЯМ В УКРАЇНІ

Основна цінність системи охорони дитинства сьогодні полягає у визнанні того, що всі діти мають право на виховання в постійній безпечній родині. Найпридатнішим навколишнім середовищем, що сприяє оптимальному розвитку дітей, є безумовно, родинний дім та батьківська турбота. Саме батьки й родина передусім відповідають за задоволення потреб дітей. Стиль життя сім'ї, взаємостосунки між батьками, емоційна атмосфера, ставлення до дітей, форми й засоби виховання, батьківські інтереси та способи їхнього задоволення, ступінь уваги, що приділяється дитині, ідеали, якими керуються батьки, середовище до якого вони належать, та ще багато чого іншого закладається в основу особистості дитини [2, с. 6]. Базуючись на визнанні цієї істини, пріоритетами європейської та нинішньої соціальної роботи є збереження біологічної сім'ї для дитини, підтримка сімейних форм виховання, а не інтернатних закладів [5, с. 35].

Щоб попередити розлучення дитини з батьками, відмову матері від новонародженої дитини, необхідно якомога раніше діагностувати причини, через які це може статись, і розпочати надання необхідної підтримки сім'ї з боку соціальних служб, державних інституцій, лікарських установ, найближчого оточення [3, с. 7].

Наразі започатковуються та впроваджуються безліч новітніх технологій та програм, з метою підтримки та надання допомоги сім'ям задля їх збереження.

Однією з таких програм, і наразі реалізованими проектами являються Центри соціальної підтримки для дітей та сімей. Основною метою яких є зберегти сім'ю, попередити розлучення дітей з їхніми батьками, створити умови, за яких жодна дитина не буде направлена до інтернатних закладів, а натомість, буде отримувати необхідний захист і підтримку в своїй громаді.

Така нова форма виховання започатковується в Україні завдяки підтримки міжнародної організації «Hopes and Homes for Children», які більшою мірою здійснюють фінансування та займаються практичною діяльністю: працюють із закладами, втілюючи конкретні програми та нові методики роботи з дітьми-сиротами та сім'ями, які потрапили в складні життєві обставини [1, с. 16].

На сьогодні в Україні працює два Центри соціальної підтримки для дітей та сімей: «Промінь надії» (Макарівський район, Київська область), який розпочав роботу з жовтня 2011 року та «Добре вдома» (Дніпропетровський район, Дніпропетровської області), який працює з грудня 2014 року. Початком роботи обох Центрив передувала робота з аналізу ситуації дітей та сімей кожного району, причин вилучення дітей, відмов батьків від дітей та відпрацювання необхідних соціально-психологічних послуг, що допомогли б зберегти сім'ю та зменшити кількість дітей, які залишилися без батьківського піклування. За декілька років такої роботи вдалося зменшити кількість дітей, які залишилися без батьківського піклування та закрити два дитячі будинки, які працювали на рівні району.

Обидва Центри надають різний перелік соціальних послуг, таких які відповідають потребам їхнього району, втім, структурними підрозділами Центрів є:

1) Відділення термінового влаштування – створене з метою надання термінової комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги дітям до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах.

2) Відділення профілактичної роботи, яке включає:

- Службу підтримки матерів з дітьми – невідкладна допомога дітям і їх батькам в умовах стаціонару, які потрапили в надзвичайні обставини, постраждали від насильства, нещасних випадків та ін.

- Службу підтримки сім'ї – робота з сім'ями за місцем проживання в яких існує загроза вилучення дітей, підтримка дітей, які проживають в цих сім'ях в умовах денного стаціонару - організація індивідуальної та групової роботи направленої на розвиток дітей; групова робота з батьками.

3) Відділення «Малий груповий будинок». Робота відділення спрямована на організацію поетапного виконання індивідуальних планів соціальної реабілітації дітей, забезпечення відновлення соціальних контактів із сім'єю та гармонізацію стосунків в середині сім'ї, школи, з однолітками, надання допомоги дітям в професійній орієнтації, отриманні спеціальності, зняття психотравмуючих ситуацій в найближчому середовищі дітей.

У центрі роботи таких закладів стає виховання дітей на основі норм, які дають можливість дитині побудувати себе як здорову особистість та допомогти сім'ям повірити в себе. Діяльністю Центрів не є забезпечення базових потреб дітей та сімей, а індивідуальний підхід до кожної дитини, особистості, проведення оцінки потреб сім'ї, визначення їх сильних та слабких сторін, надання підтримки та створення сімейного середовища, в якому дитина відіграє головну роль [1, с. 22].

Міжнародний досвід організації соціальної допомоги сім'ям, базується не на зовнішньому втручанні спеціаліста, а насамперед врахуванні потреби активізації внутрішніх ресурсів самої сім'ї. Методами виявлення сильних та слабких сторін, є визначення внутрішніх та зовнішніх ресурсів кожного клієнта, його надія та мотивація до змін, опис проблем у вигляді конкретних потреб та цілей, сфери діяльності або ситуації, в яких у клієнта виходить все добре, позитивні моделі поведінки, ставлення та переконання. Загалом робота з сім'ями опирається у наснаженні їх, спонуканні спеціалістів та клієнтів працювати у партнерстві, з надією на позитивні зміни, без осуду, презирства та відрази. Загалом, звертається увага на те, що сім'ї мають багато труднощів, проте не завжди вивчають їх ресурси, знання та навички, на які вони спираються у кризових ситуаціях. Уміння побачити та використати сильні сторони сімей, щоб наснажити їх, допомагає покращити життя цих сімей і попередити вилучення дітей [2, с. 32].

Сім'я завжди була і буде визначальним інститутом у вихованні і розвитку дітей. Вона як цілісна, нерозривна система забезпечує потребу дитини у приналежності, безпеці, наступності і безперервності, що впливає на формування її ідентичності [4, с. 5].

Центри соціальної підтримки для дітей та сімей – це інша сходинка у роботі з сім'ями та організації догляду за дітьми в умовах закладу.

Як свідчить статистика, за трьохрічний період роботи Макарівського Центру «Промінь надії» 226 клієнтів отримали допомогу в умовах стаціонарного перебування (38 матерів, 188 дітей, та 3 особи з числа дітей-сиріт – випускники спеціалізованих інтернатів) та понад 500 осіб з числа соціального оточення та сімей району отримали допомогу без проживання.

Крім того, 176 дітей вилучених від батьків 133 повернуто в родину і сім'ю вдалося зберегти та 43 влаштовано в нові сім'ї (усиновлення, опіка, піклування, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу); 35 матерів з 55 дітьми успішно проживають разом, про що свідчать результати моніторингу. Жодна дитина не потрапила до інтернатного закладу, що дозволило уникнути негативних наслідків виховання в інституціях для цих дітей. Адже 65% батьків дітей, які потрапили до Центру, пройшли інтернат.

Отже, досвід роботи соціальних центрів може бути покладено в основу реформування системи захисту дітей в Україні, адже раніше без цих практичних напрацювань, без ефективної альтернативи інтернатам, говорити про відмову від останніх було б передчасно.

Використана література

1. Аналіз сильних і слабких сторін, сприятливих можливостей і небезпек, які виникають у процесі реформування системи державної опіки над дітьми-сиротами і дітьми, які залишилися без батьківського піклування / О. Вінніков, О. Козлова, О. Максименко [та ін.]. — К. : Київс. міжнар. ін-т. соціології, 2007. — 22 с.
2. Впровадження програми надання соціальних послуг сім'ям з дітьми раннього та дошкільного віку, які опинилися в складних життєвих обставинах / Н.І. Бабій., Т. М. Гейко, І. М. Дубініна [та ін.]. — К. : «Р. К. Майстер-принт», 2008. — 32 с.
3. Запобігання інституціалізації дітей раннього віку. Інноваційні технології соціальної роботи з профілактики відмов від новонароджених дітей / Т. Ф. Алексєєнко, О. В. Безпалько, Н. О. Бервено [та ін.]. — К. : Століття, 2008. — 7 с.
4. Зберегти сім'ю / О. М. Мороз, Г. І. Постолук, Т. В. Семигіна [та ін.]. — К. : ЕКМО, 2008. — 5 с.
5. Шипіленко О. С. Реалізація права дитини на сімейне виховання : досвід, проблеми, перспективи / О. С. Шипіленко, А. В. Гулевська-Черниш. — К. : Наук. світ, 2006. — 35 с.